

ZÁPIS: Joint investments in the context of ERA

Datum:	24. 6. 2021
Místo konání:	online
Zapsal/a:	Lenka Pavličová, Junior odborný konzultant pro výzkum

1

Dne 24. června 2021, v rámci Research and Innovation days, byla uspořádán diskusní panel na téma společných evropských investic určených na podporu evropské vědy a výzkumu.

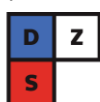
V úvodu představila **Anna PANAGOPOULOU (GRŘ RTD)** statistiky investic do vědy a výzkumu, kdy Evropská unie investuje pouze 2,2 % HDP do této oblasti, zatímco USA 2,8 %, Japonsko téměř 3,3 % a Čína 3,1 %. V rámci nového evropského výzkumného prostoru by Evropa ráda navýšila investice z veřejných a soukromých zdrojů a konečně dosáhla již dvacet let stanoveného cíle 3 %. Dále upozornila na to, že finanční krize v roce 2008 měla velký dopad na výši veřejných investic do oblasti VaVal v členských státech, kdy některé státy výrazně krátily investice do tohoto sektoru, a podtrhla, že po pandemii hrozí dokonce ještě nižší investice než v roce 2008. Panagopoulou také zdůraznila, že i výše investic ze soukromého sektoru v Evropě zaostává za USA nebo Japonskem.

Sergej MOŽINA (Stálé zastoupení Slovinska) se podělil o svůj názor, proč Evropa nedosáhla tohoto 3% cíle, který byl stanoven již před 20 lety. Řekl, že je těžké sledovat vývoj z dlouhodobého hlediska, neboť byl přerušen ekonomickými krizemi a nyní i pandemií, ale řekl, že je možné alespoň porovnat jednotlivé evropské země. Dle jeho názoru za rozdíly výše investic v jednotlivých zemích stojí následující důvody: 1. Jednotlivé evropské země měly rozdílné výchozí pozice – některé již v roce 2002, při stanovení tohoto 3% cíle, značně investovaly do výzkumu a inovací, bylo to jednou z jejich priorit, a proto měly daleko dříve vybudované infrastruktury, zatímco jiné země investovaly daleko méně, a proto jim základní infrastruktury chyběly. 2. Rozdíly v politice investování a v přilákávání soukromých investorů (např. prostřednictvím úlevy na dani atp.). 3. Rozdílné ekonomické struktury. 4. Rozdíly ve vnímání role vědy a výzkumu – země, pro které je věda a výzkum prioritou, jsou ochotnější a schopnější investice do této oblasti navýšovat.

Možina řekl, že v posledních dvaceti letech byly snahy prokázat, že investice do vědy a výzkumu se vyplácejí a že věda a výzkum přispívají k růstu pracovního trhu a k rozvoji ekonomiky. Pandemie pak podle Možiny ukázala, jaká je skutečná síla vědy a výzkumu, a že díky nim byla nalezena řešení, což snad umožní změnit pohled na tyto oblasti.

Paul RÜBIG (Evropský hospodářský a sociální výbor, EESC) si myslí, že je třeba se učit od stakeholderů a je potřeba vytvořit efektivní byrokracii a efektivní systém a poskytnout soukromým investorům motivaci, jako např. daňové úlevy, především pak pro investice do oblasti vědy a výzkumu. Dále je dle Rübiga potřeba zabývat se otázkou duševního vlastnictví a patentové strategie, neb v současné době Evropa značně zaostává za Čínou. Rübig si rovněž myslí, že je nutné začít investovat do nových oblastí, především pak do těch, které během pandemie značně utrpěly – jako je kulturní a kreativní průmysl. Také uvedl, že je potřeba převádět výsledky výzkumu a inovací na trh a představovat příklady úspěšných výzkumných a inovativních projektů, které by tak přilákaly další investory. Stimulace tlaku spotřebitelů na trh (*market pull Innovation*) by podle něj měla být aktivní součástí politiky a je potřeba podporovat synergie mezi výzkumem a podnikatelskou oblastí.

Kurt Deketelaere (League of European Research Universities, LERU) upozornil na to, že pouze tři členské státy dosáhly zmiňovaného 3% cíle, že 6 členských zemí překročilo 2 %, deset států dosáhlo

PODPOŘENO
PROJEKTEM
MŠMT MS2102

pouhého 1 % a 8 států je pod 1 %. Toto znamená, že 18 členských států se nachází pod dvěma procenty a celkem 24 států je pod 3 %. Připomněl, že v prosince 2020 členské státy v rámci [Závěrů Rady k ERA](#) znovu potvrdily tento cíl 3 %, kdy dvě třetiny těchto investic by měly pocházet ze soukromých zdrojů a jedna třetina pak z veřejných financí. Dále potvrdil to, že v Závěrech rady byly uvedeny i další tři cíle týkající se oblasti vědy a výzkumu (např. země s nejnižším procentem investic do VaVa své investice navýší o 50 %), nicméně členské státy tyto cíle vzaly pouze na vědomí, nezavázaly se k nim. Proto je Deketelaere skeptický ohledně naplnění těchto cílů, jistý pesimismus cítí i proto, že zde nebyla uložena žádná právně závazná povinnost k naplňování těchto cílů. A upozornil na to, že proto hrozí, že podobně jako u 3% cíle, to zůstane pouze u slov.

Deketelare také řekl, že ačkoliv pandemie ukázala nutnou potřebu navýšit investice do vědy a výzkumu, některé členské státy o tom nebyly přesvědčeny a investice navýšily jen nepatrně. Deketelaere dále doplnil, že jak finanční krize v roce 2008, tak pandemie ukázaly, že členské státy oblast vědy a výzkumu nevnímají jako prioritu pro své národní investice. Deketelaere řekl, že je značně znepokojen touto odmítavou tendencí a že se obává důsledků v budoucnosti. Už v současné době bohužel financování nedostačuje na podporu všech vynikajících vědeckých projektů a v řadě států neexistuje dlouhodobé financování výzkumných projektů, a důsledkem pandemie se finance do této oblasti krátí. I proto je možné pozorovat přetlak žádostí o dlouhodobé financování ze zdrojů EU, a proto pravděpodobně bude nutné snížit míru úspěšnosti, aby bylo možné zafinancovat více projektů. Tak se tomu stalo u posledních výzev ERC, kdy byla míra úspěšnosti snížena ze 12 % na 10 % a hrozí snížení na 8 %. Deketelaere upozornil na to, že pokud nebude Evropa investovat do vědy a výzkumu, nebudou moci být naplněny ani cíle zelené dohody a přechodu na digitálnější Evropu, a ohrozí to i fungování univerzit, výzkumných institucí, kariéru mnoho výzkumníků, rozvoj dovedností, nalézání řešení společenských výzev, atp. Deketelare svůj proslov uzavřel tím, že neinvestování do vědy a výzkumu povede k jakémusi začarovanému kruhu, který nikomu nepřinese nic dobrého.

Norbert Lütke-Entrup (firma Siemens) řekl, že pandemie jasně prokázala výhody digitalizace, a byly vidět i příklady toho, jakým způsobem mohou technologie pomoci překonat tuto krizi. Firmy fungující na tradičnějším modelu si výhody digitalizace uvědomily a v současné době investují do vytváření nových obchodních modelů, aby byly lépe připraveny na budoucnost a nová „pravidla“. Také uvedl, že v rámci naplňování cílů zelené dohody a digitalizace se např. v automobilovém průmyslu navyšují investice do výzkumu a inovací, aby mohly být na trh přivedeny nové modely elektrických automobilů. Dále uvedl, že v oblasti umělé inteligence, sítě 5G a průmyslu 4.0 existuje celá řada investičních příležitostí. Lütke-Entrup upozornil na to, že pandemie ještě zvýšila investiční rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Co se týče cíle 3 %, Lütke-Entrup řekl, že nevěří, že pouhé vyslovení této vize je dostačující, snahy k naplnění existovaly už dříve, ale to nestačilo, proto nevěří, že by tomu mělo být nyní jinak. Na úrovni politiky je podle něj nezbytné nalezení vhodných daňových opatření podporující investice.

